

CERCETĂRI ARHEOLOGICE ÎN AȘEZAREA CULTURII GLINA DE LA VARLAAM, JUDEȚUL GIURGIU

Cristian SCHUSTER

În ultimii ani numărul săpăturilor arheologice dedicate Bronzului timpuriu, în speță culturii Glina, au crescut în mod simțitor; Câmpia Munteniei oferind în acest sens un exemplu elocvent. Astfel, investigații au fost efectuate pe Argeș, la Mihăilești-Tufa¹⁾ și Varlaam²⁾, pe Câlniștea, la Schitu-La Conac (fost C.A.P.) și Schitu-Gaura Despei, Cămineasca³⁾, pe malul fostului lac Greaca⁴⁾, pe Dâmbovița, la București-Lunca Bârsești (Punctul 3)⁵⁾.

Aval de Mihăilești-Tufa, la o distanță de cca 25 km sud-est, tot pe malul drept și înalt al Argeșului, dar de data aceasta pe un bot de terasă, situat la ieșirea din satul Varlaam spre Mogoșești, ambele localități aparținând comunei Adunații-Copăcenii din județul Giurgiu, a fost identificată și cercetată prin săpături de salvare în anul 1989⁶⁾ o așezare Glina puternic afectată de alunecările de teren și de lucrările pentru amenajarea unui bazin de apă (Fig. 1/3). Cele șapte secțiuni trasate au permis delimitarea zonei de habitat a comunității Glina, anume colțul extrem nord-estic al pintelii de terasă. Relevante pentru locuirea din Bronzul timpuriu s-au dovedit S 1 (14 x 2 m) și S 2 (8 x 2 m), care, datorită configurației terenului și al spațiului distrus de intervențiile din anii 1943-1944 și 1985-1989, au trebuit să fie orientate NV-SE, perpendicular pe latura estică a promontoriului⁷⁾.

Stratul arheologic, gros de 0,20-0,35 m, ce pornea de la -0,10 m, atestă faptul că arealul surprins de noi se afla la periferia fostului sătuc, concluzie, dealtfel, întărită și de lipsa altor vestigii la sud de S 2 și vest de cele două secțiuni amintite. Dacă stratul arheologic, unitar, fără urme care să permită presupunerea că așezarea a ființat de-a lungul mai multor perioade, s-a dovedit destul de sărăcăcios, cele două complexe dezvelite, o locuință de suprafață (Fig. 1/A), care, din păcate, la capătul de NV a fost erodată de un șanț de aducțiune și groapă menajeră (Fig. 1/B) în formă aproape cilindrică, ușor evazată la extremitatea estică, au înlesnit recuperarea unei cantități însemnate și în parte expresive de material.

Ca și în cazul așezării de la Mihăilești-Tufa, ceramica domină copleșitor cantitativ materialul arheologic (93%). Totuși, la Varlaam un lot deloc de neglijat îl constituie piesele din os și corn (Fig. 2/a-f), avem în vedere mai ales sulele,

dornurile, acele, un plantator și un topor. Mai puțin sugestive sunt obiectele litice, reprezentate prin nuclee și așchii din silex (Fig. 2/g), un topor fragmentar din piatră și cele din lut. Din ultima categorie, a fost găsită numai o fusaiolă plată fragmentară (Fig. 2/h) și o greutate de plasă de pescuit ciobită la partea inferioară.

Aidoma așezărilor de la Greci, Ciurel, Militari-Câmpul Boja, Roșu, Căscioarele, Govora-Sat Runcuri și Mihăilești-Tufa⁸⁾, ca să nu menționăm decât câteva puncte din Câmpia Munteniei și din Oltenia, și la Varlaam, se regăsesc în olărie cele trei tipuri, după calitatea pastei de ceramică. Din prima categorie, cea a *ceramicii grosiere* (ctg. a: Fig. 3/b-f, k-l; 4/a-b, e; 5/a, d, f; 6/a, f)⁹⁾ fac parte, în special, recipientele de dimensiuni apreciabile, folosite, probabil, la păstrarea alimentelor și lichidelor: vasele în formă de sac (tipul 1a și 1b), oalele borcan (tipul 2), străchinile și castroanele (tipul 3) și vasele pântecoase, ușor gătuite sau gâtul în formă de pâlnie (tipul 4).

Vasele în formă de sac (tipul 1) au fost confecționate și din *ceramică semigrosieră* (ctg. b: Fig. 3/g-j, m-n; 4/c-d, f; 5/b-c, e-g; 6/b-d, g), dar față de Mihăilești-Tufa ele ocupă cantitativ un loc mai puțin important între formele acestei categorii. Grosul este format de oalele borcan (tipul 2), castroanele și străchinile (tipul 3), vasele cu gura în formă de pâlnie și cu corpul ușor globular (tipul 5), recipientele gen bol, dar cu buza arcuită spre interior (tipul 6) și paharele cu pereții drepți (tipul 7) și cele globulare (tipul 4).

Majoritatea ceramicii grosiere și semigrosiere s-a păstrat fragmentar, dar au fost descoperite și unele piese ce au permis reconstituiri de forme (vezi Fig. 4-6). Decorul acestor categorii de ceramică este cel tradițional, bine cunoscut din alte așezări ale culturii Glina. De subliniat este faptul că, aproape toate recipientele au fost imediat sub buză ornate cu un șir simplu sau dublu de găuri butoni, practicați prin presare cu degetul sau cu un obiect cilindric bont din interior spre exterior. Uneori, dar numai în cazul străchinilor cu buza puternic evazată spre exterior, sunt prezente șirul de găuri butoni sau numai grupurile de trei sau patru găuri butoni dispuse simetric în trei sau în patru registre, presați din exterior spre interior.

O parte din vase sunt împodobite pe buză cu un șir sau segmente de șir de alveole sau creștături. Foarte rar, la vasele din categoria b, de dimensiuni mai reduse, imediat sub buză apar torțile în formă de mosor neperforat sau simple pastile rotunde sau conice lipite pe gâtul vasului.

Au fost identificate și alte modalități de a decora partea superioară a oalelor - cum sunt buza îngroșată spre exterior sau interior, alveole pe această îngroșare sau sub buză, bobițe de linte trase din pasta vasului sau aplicate ulterior dar acestea constituie un lot numeric redus. În schimb, nu arareori,

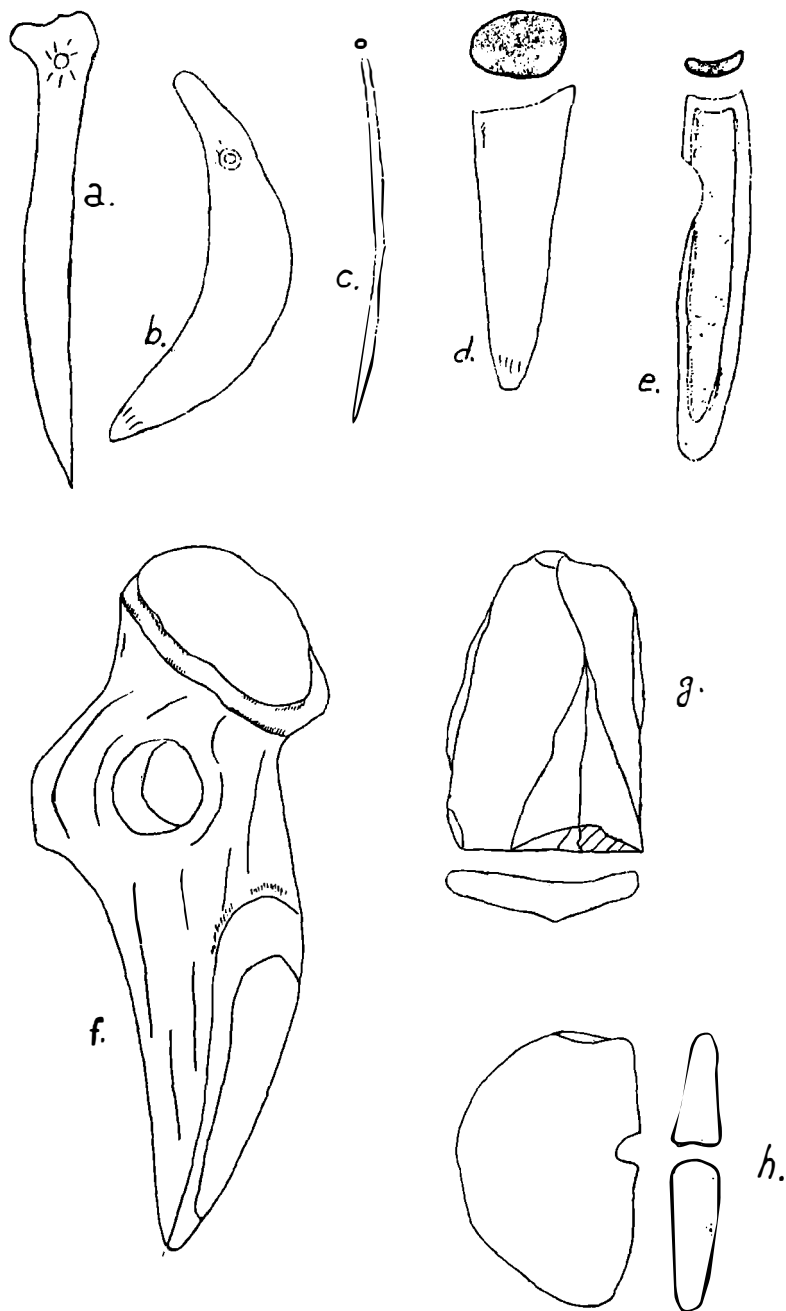
corpul recipientelor este dotat cu brăie aplicate sau trase din pastă, cu sau fără alveole sau creștături, pastile de diferite forme și dimensiuni dispuse simetric, alveole făcute cu unghia, creștături mai adânci, cercuri practicate cu trestia. Alături de aceste podoabe, trebuie amintite torșile, care, după poziția pe care o ocupă pe vas, pot fi în bandă lată sau îngustă, cilindrice, în formă de șa, cu secțiuni triunghiulare, ovale sau aproape dreptunghiulare.

Puțin reprezentată este *ceramica fină* (ctg. c: Fig. 3/o; 4/g; 6/e), aspect ce ne îndeamnă a crede că purtătorii culturii Glina de la Varlaam în speță cei de la periferia așezării au folosit, mai ales, mici străchini (tipul 2), pahare cu pereții drepți, buza ușor arcuită spre exterior (tipul 4), unele vase miniaturale (tipul 3) și recipiente trompetiforme (tipul 5). Dintre elementele de decor ale acestei categorii amintim creștăturile fine sau alveolele executate pe și sub buză, dar și pe corpul vasului.

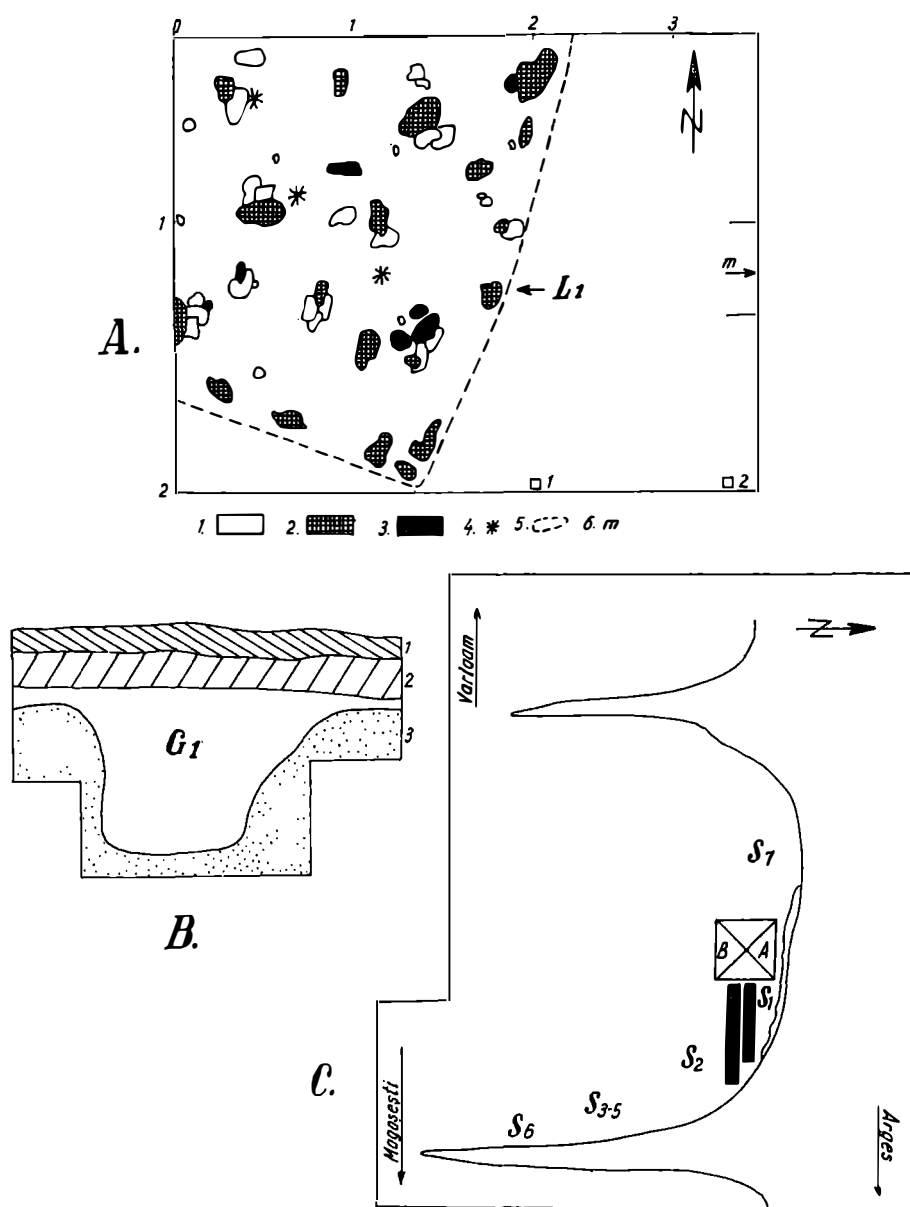
Interesante și totodată semnificative pentru încadrarea cronologică a așezării de aici, s-au dovedit două fragmente din pastă fină (Fig. 7/a-b) ce vădesc, în ceea ce privește decorul, incontestabile influențe vucedoliene. Așadar, sătucul Glina de la Varlaam, la fel ca și cel de la Mihăilești-Tufa, aflat tot pe Argeș, aparține fazei a treia, Govora-Sat Runcuri. În actualul stadiu de cercetare, așezarea prezentată în acest articol, se dovedește a fi cea mai estică apariție de acest gen.

NOTE

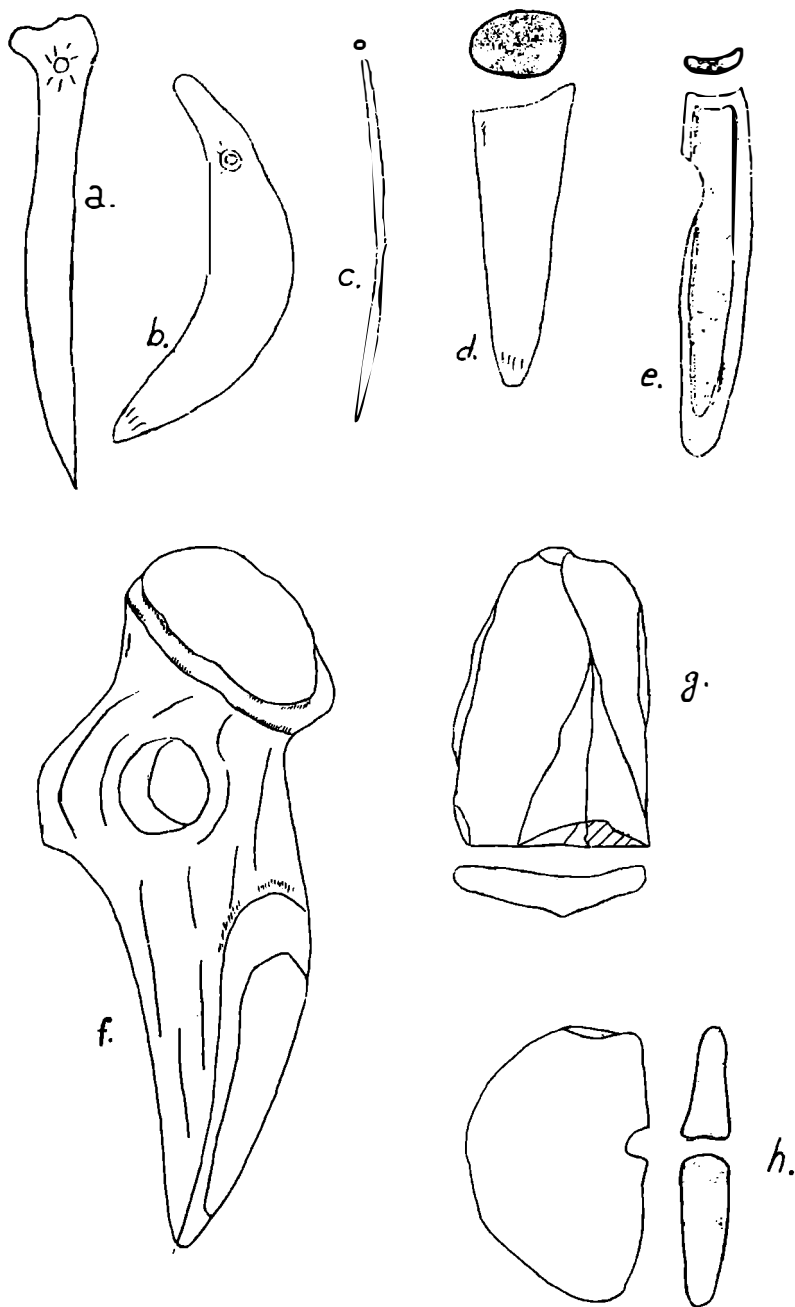
1. C. Schuster, *Thraco-Dacica*, 13, 1992, 1-2, p. 35-41.
2. Idem, *Symposia Thracologica*, 8, Satu-Mare-Carei, 1990, p. 105, n. 6; idem, *Litua*, 5, 1992, p. 7 sqq.
3. *Ibidem*.
4. D.B. Nanu, *Cultură și civilizație la Dunărea de Jos*, 5-7, 1988-1989, p. 37-54.
5. V. Sandu, *Cercetări arheologice în București*, 4, 1992, p. 165. Pentru cercetări de suprafață în zona situată între râurile Ialomița, la nord, și Cocioaliștea, la sud, care au dus la identificarea unor așezări Glina vezi, *Eadem*, p. 289 sqq.
6. Colectivul de arheologi a fost compus din Vasile Barbu, șeful șantierului, Raluca Barac și Cristian Schuster.
7. Celelalte secțiuni trasate (S 3 - S 7) au confirmat existența în acel punct a unei așezări aparținând culturii Sântana de Mureș. Rezultatele investigațiilor respective vor constitui subiectul altui articol.
8. Aug. Ulanici și G. Trohani, *CercArh*, 1, 1975, p. 79, 82 (Greci); S. Morintz, *Materiale*, 6, 1959, p. 770 (Ciurel); M. Turcu, *Cercetări arheologice în București*, 3, 1981, p. 227-228 (Militari Câmpul Boja); M. Constantiniu, P.I. Panait, *Cercetări arheologice în București*, 1, 1963, p. 306 sqq. (Roșu); D.B. Nanu, *op. cit.*, p. 38 (Căscioarele); P. Roman, *SCIVA*, 36, 4, 1985, p. 280 (Govora Sat Runcuri); C. Schuster, *Thraco-Dacica*, 13, 1992, 1-2, p. 36 (Mihăilești-Tufa).
9. Privind descrierea diferitelor categorii de ceramică și diverselor tipuri de forme și numerotarea acestora, a se vedea, *Ibidem*, p. 35-41.

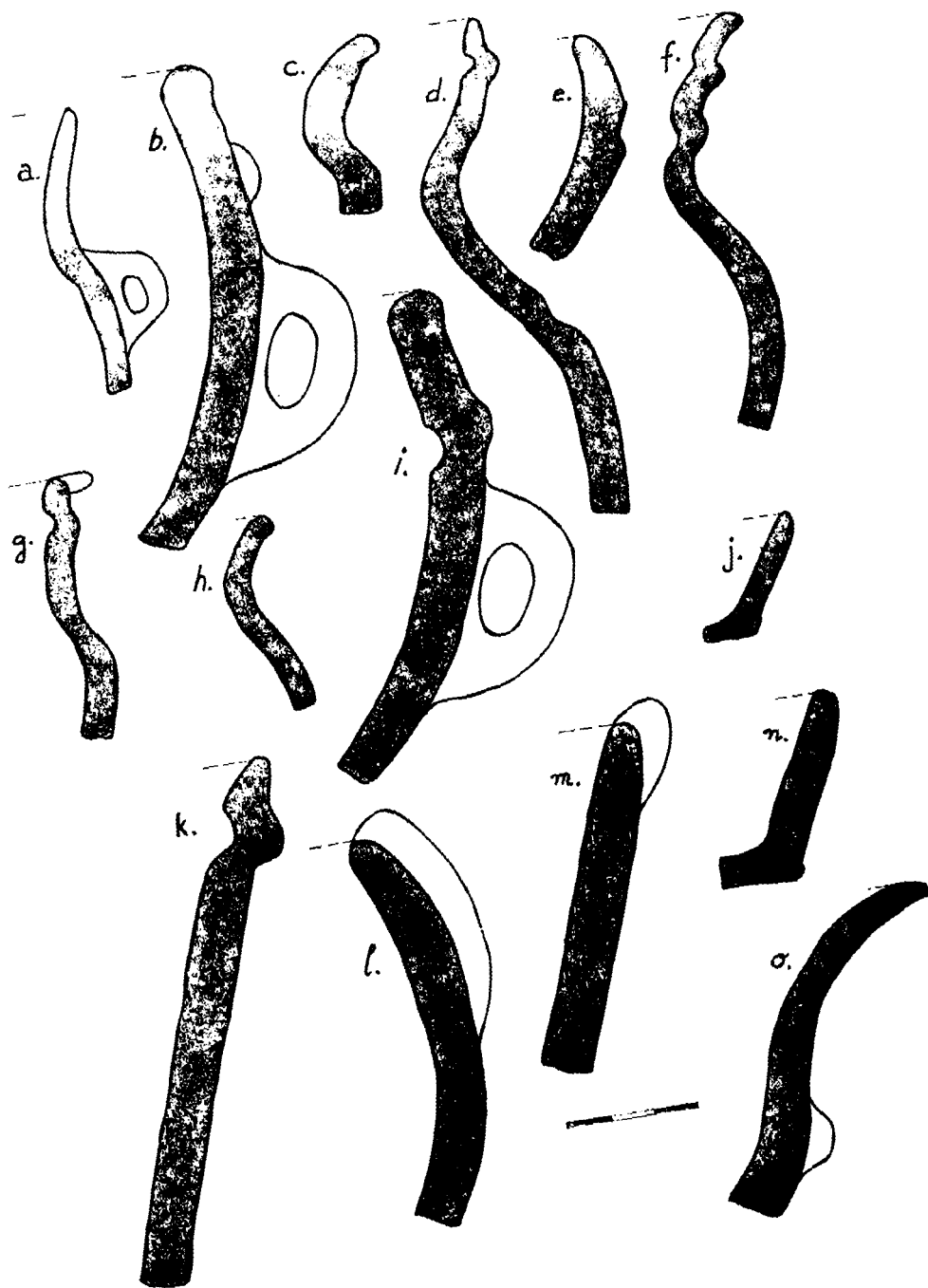
Fig.2 Unelte de os și corn (a-f); piatră (g); fusaiolă (h).

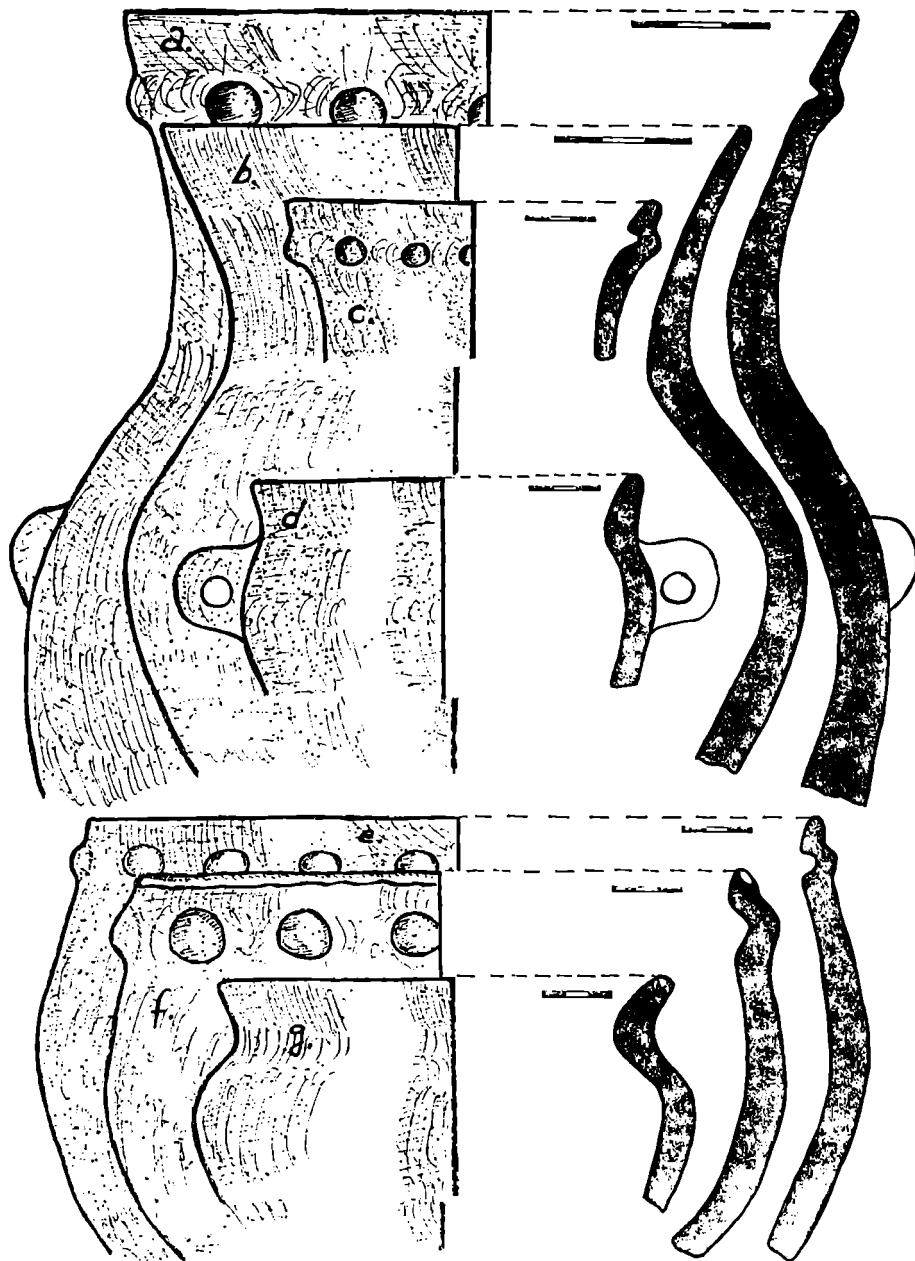
Fig.1 A=Plan de situație a locuinței (L1), 1 ceramică, 2 chirpici, 3 piatră, 4 os, 5 perimetrul probabil al L1, 6m martorul dintre cele două secțiuni (Scara 1:50); B=Profil nordic al gropii (G1; Scara 1:20), 1 strat vegetal, 2 strat arheologic amestecat (ceramică Sântana de Mureș și Glina), G1 strat și groapă Glina, 3 strat viu; C=Plan de situație așezarea de la Varlaam, B.A. bazin de apă, S₁ și S₂ secțiuni ce conțin strat Glina, S₃ S₇ secțiuni ce conțin strat Sântana de Mureș.

Fig.2 Unelte de os și corn (a-f); piatră (g); fusaiolă (h).

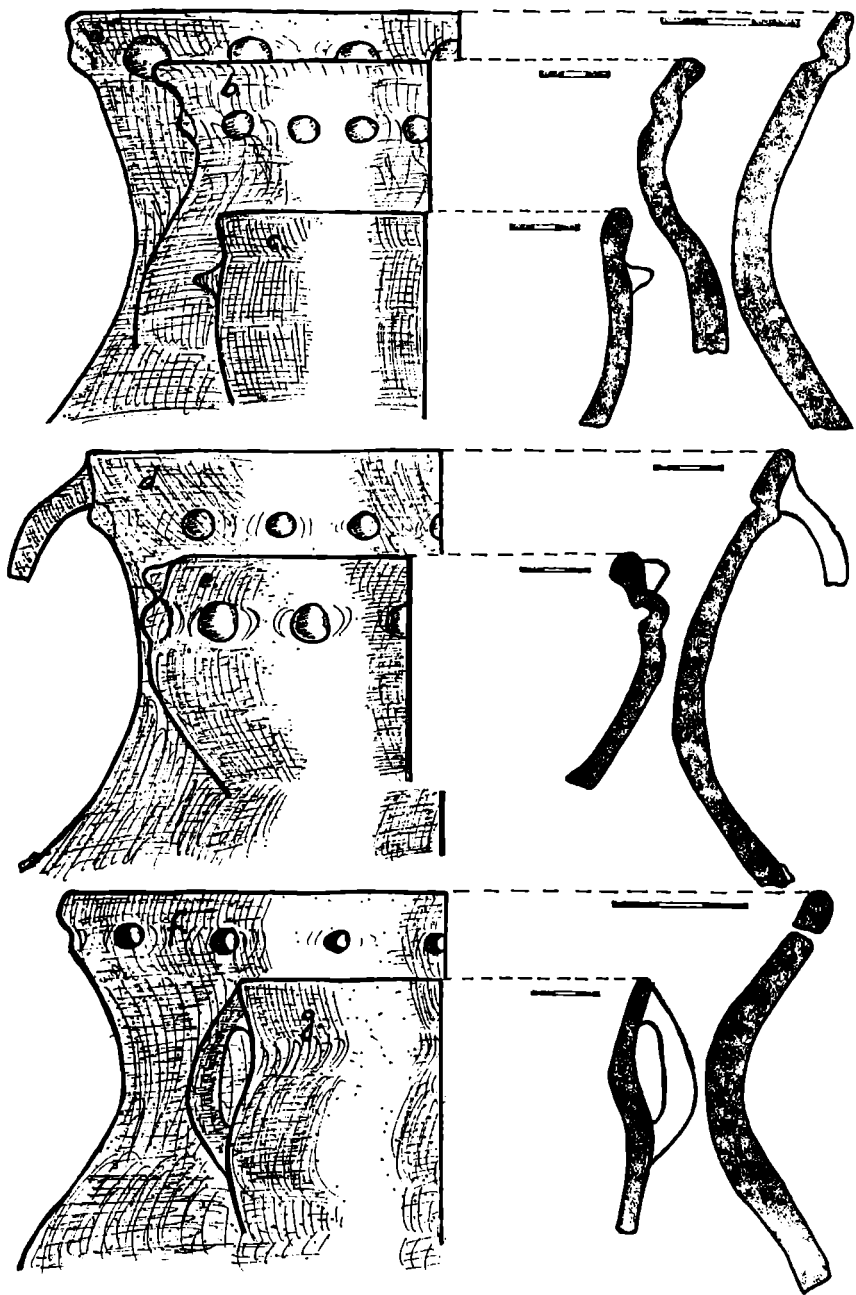

Fig.3 Ceramică.

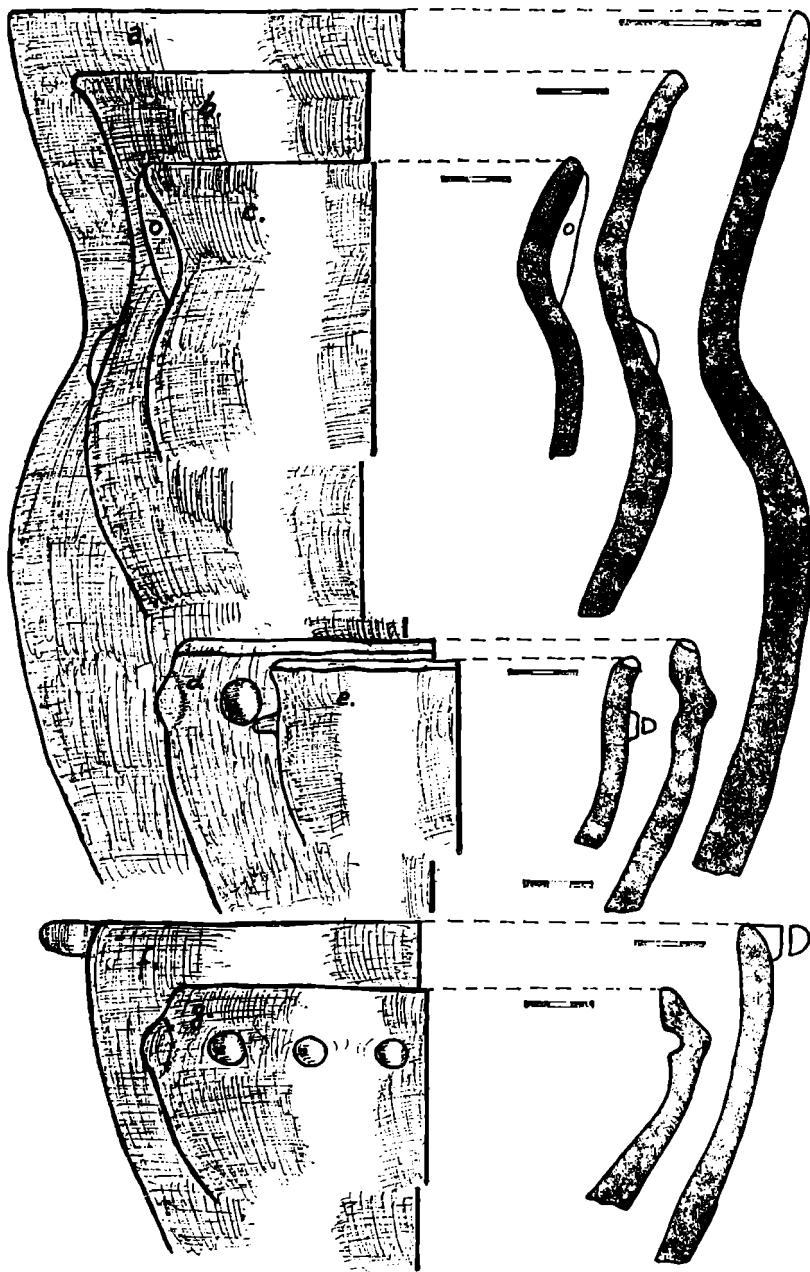

Fig.4 Ceramică.

Fig.5 Ceramică.

Fig.6 Ceramică.

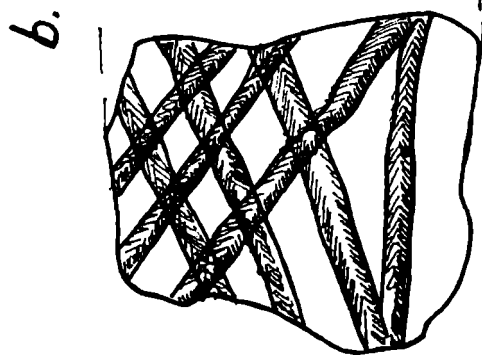
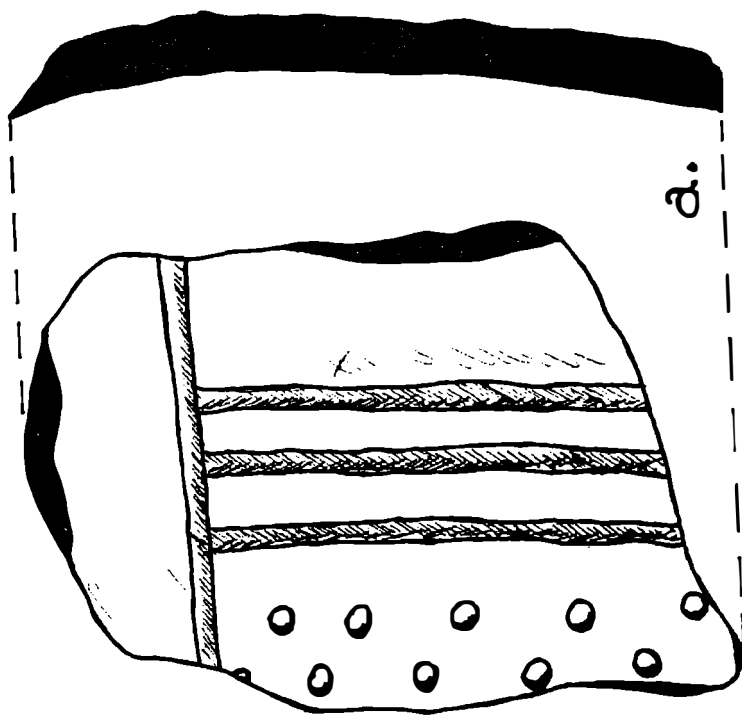

Fig.7 Ceramică (influențe Vučedol).